

MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT HUY NĂNG LỰC NGƯỜI HỌC TRONG ĐÀO TẠO THEO HỌC CHẾ TÍN CHỈ TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC HÀ TĨNH

TRẦN NGUYỄN HÀO - NGUYỄN ĐỨC SỬ**

Ngày nhận bài: 01/06/2017; ngày sửa chữa: 05/06/2017; ngày duyệt đăng: 08/06/2017.

Abstract: The transformation from training based on academic year into credit system requires innovations in teaching methods towards developing competence of students. The innovation of teaching methods has been considered much at Ha Tinh University recently. The article shares experience of Ha Tinh University in innovating the teaching and proposes solutions to improve quality of learning towards developing competence of learners and enhance quality of training.

Keywords: Promotion, student competence, credit training, Ha Tinh University.

Sau hơn 5 năm, Trường Đại học Hà Tĩnh chính thức triển khai đào tạo theo *học chế tín chỉ* (HCTC), có thể nói việc dạy và học đã có bước chuyển biến tích cực và bước đầu đã đạt được những kết quả nhất định. Trước hết, đó là việc giảng viên (GV) và sinh viên (SV) đã bắt đầu làm quen với việc dạy và học theo tín chỉ, thay đổi ý thức, thái độ, thói quen và từng bước hình thành những kĩ năng mới. Nhiều GV đã có những sáng tạo rất hiệu quả trong quá trình giảng dạy, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và tạo hứng thú học tập cho SV. Tuy nhiên, việc đào tạo theo HCTC ở Trường Đại học Hà Tĩnh chưa được thực hiện một cách đồng bộ, kết quả ở một số khâu trong quá trình đào tạo cũng còn có những hạn chế. Vì vậy, để phát huy năng lực người học, nâng cao hiệu quả trong quá trình đào tạo tại Trường Đại học Hà Tĩnh theo HCTC, theo chúng tôi cần thực hiện đồng bộ một số giải pháp sau:

1. Triển khai hiệu quả việc xây dựng và thực hiện đề cương môn học

Đề cương môn học là cơ sở pháp lí quan trọng nhất đối với GV để tiến hành dạy học; yếu tố quyết định chất lượng giảng dạy theo HCTC. Vì vậy, đề cương môn học phải phát huy được trí tuệ, kinh nghiệm và tâm huyết nghề nghiệp của tập thể GV bộ môn và phải được thẩm định một cách nghiêm túc bởi hội đồng khoa học của khoa chuyên môn và nhà trường. Việc xây dựng đề cương môn học cần được tiến hành theo trình tự sau: Các GV cùng bộ môn thảo luận và phân công biên soạn đề cương để thẩm định ở tổ, sau đó là thẩm định bởi Hội đồng khoa học khoa trước khi đưa lên Hội đồng thẩm định của nhà trường. Những năm qua, trong quá trình giảng dạy những, các GV đã bám sát đề cương môn học để soạn bài

giảng, giáo án và đã thực hiện đúng nội dung, yêu cầu của đề cương môn học. Tuy nhiên, vẫn còn những tồn tại như sau: một số GV chưa thực hiện đúng lịch trình tổ chức dạy học cụ thể trong đề cương môn học, nhất là về việc thực hiện giờ giảng, giờ thảo luận, giờ kiểm tra; cung cấp đề cương môn học cho SV muộn sau khi đã giảng dạy được một số tiết.

Để bảo đảm yêu cầu về nội dung cũng như hình thức của đề cương môn học và triển khai có hiệu quả đề cương môn học, cần thực hiện tốt các vấn đề sau: - Tiếp tục thực hiện đúng quy trình xây dựng đề cương môn học đối với những môn học mới. Các khoa không nên chủ quan cho rằng vì đã có kinh nghiệm trong việc viết đề cương môn học nên thẩm định không thật sự chặt chẽ hay triển khai quá nhanh. Đối với những môn đã đưa vào giảng dạy, các khoa cần rà soát lại, nếu cần thiết thì điều chỉnh lại chương trình, đề cương môn học cho phù hợp; - Trước khi bắt đầu học tiết đầu tiên của học phần, SV phải được cung cấp đề cương môn học bởi Phòng đào tạo và khoa chủ quản.

Thực tế những năm qua ở Trường Đại học Hà Tĩnh cho thấy vấn đề này chưa được thực hiện một cách triệt để, một số GV chưa cung cấp đề cương cho SV ngay, vì vậy, trong nhiều tiết học, SV vẫn chưa có đề cương môn học, do đó chưa tạo sự chủ động cho SV tìm đọc các tài liệu có liên quan đã được đưa ra trong đề cương môn học và cung cấp thêm một số tài liệu khác để SV nghiên cứu.

2. Đổi mới quá trình lên lớp, đánh giá, cho điểm

Trong đào tạo theo HCTC, yêu cầu đối với SV rất cao đó là SV phải tích cực, chủ động dành nhiều thời

* Trường Đại học Hà Tĩnh

gian tự học, tự nghiên cứu, soạn bài, chuẩn bị bài thảo luận... Nhưng thực tế cho thấy còn nhiều SV chưa chăm chỉ trong việc đọc tài liệu, không soạn bài, chuẩn bị câu hỏi thảo luận trước khi lên lớp hoặc soạn bài không đầy đủ, mang tính đối phó. Đa số SV chưa có thói quen, ý thức tự học, tự nghiên cứu, tự tìm tòi, sáng tạo; chủ yếu sử dụng học liệu cơ bản nhất là giáo trình làm tài liệu học tập, nghiên cứu. Bên cạnh đó, một số GV vẫn chưa thực hiện quá trình đào tạo theo niên chế tín chỉ, hoặc chỉ thực hiện vai trò của người dạy, không kiểm tra quá trình thực hiện của SV theo quy định của đề cương môn học. Việc đánh giá, cho điểm SV của một số GV còn chưa chặt chẽ và chưa linh hoạt. Để khắc phục những tồn tại này, cần thực hiện tốt các khâu then chốt sau:

- GV phải theo dõi và kiểm tra việc thực hiện đề cương môn học của SV một cách thường xuyên và nghiêm túc; để có các giờ giảng theo HCTC có chất lượng, trước hết GV phải quy định SV có vở soạn riêng để hoàn thành những nội dung yêu cầu trong đề cương môn học đã quy định, bao gồm đọc tài liệu, soạn bài, làm bài thảo luận, các bài tập... Đồng thời, GV phải thường xuyên kiểm tra vở soạn của SV. Để SV chuẩn bị bài tốt, GV cần phải giới thiệu kết cấu nội dung từng bài, nêu rõ những nội dung GV sẽ giảng trên lớp và những nội dung SV phải tự học ở từng chương trong giờ tự học ngoài giờ trên lớp. Những nội dung thuộc phần tự học, GV phải hướng dẫn SV một cách cụ thể những tài liệu cần đọc, những câu hỏi, vấn đề cần trả lời hoặc giải quyết sau khi tự nghiên cứu tài liệu; đồng thời giành thời gian trên lớp cho SV trình bày để kiểm tra khả năng đọc hiểu, khả năng khái quát kiến thức cũng như khả năng trình bày của SV.

- Cần tích cực đổi mới phương pháp dạy học, quá trình dạy học theo HCTC vừa phải bảo đảm được tiến độ, quy trình như đã thể hiện đề cương môn học, vừa phải phát huy được tư duy tích cực, sáng tạo của SV và góp phần phát triển các kĩ năng mềm, kĩ năng nghề nghiệp cho SV - những năng lực thực tiễn cần thiết của người trí thức tương lai. Muốn vậy, GV phải luôn tạo không khí thoải mái, sôi nổi, hào hứng nhưng nghiêm túc trong giờ học để SV được trình bày quan điểm, nhận thức của mình về các vấn đề liên quan đến kiến thức bài giảng.

- Đổi mới phương thức đánh giá, cho điểm. Trong đánh giá, cho điểm để cuối cùng là tổng kết điểm trung bình chung cho SV, GV cần kết hợp linh hoạt

kết hợp nhiều kênh để tổng hợp đánh giá như: ý thức soạn bài, ý thức tham gia xây dựng bài, ý thức chuẩn bị bài thảo luận, việc trình bày bài thảo luận, điểm kiểm tra để đánh giá cho điểm kiểm tra thường xuyên, điểm ý thức, thái độ học tập. Nên cho điểm SV từ việc chuẩn bị bài, phát vấn, thảo luận hay chấm vở soạn thay cho một số điểm kiểm tra thường xuyên (hệ số 1). Điều này vừa có tác dụng khuyến khích nhưng SV tích cực học tập, có tư duy tốt vừa đánh giá SV chính xác hơn vì việc kiểm tra viết đối với SV không thể nghiêm túc được do lớp quá đông. Mặt khác, cần phải đổi mới hình thức đánh giá đối với thi giữa học phần. Điểm thi giữa học phần chiếm trọng số rất cao trong điểm trung bình chung (hệ số 3) nhưng việc thực hiện thi giữa học phần là thi kiểm tra viết trên lớp trong thời gian 1 giờ tín chỉ và do GV ra đề, coi thi với số lượng SV có thể trên 100 (do ghép lớp) nên kết quả sẽ không phản ánh đúng học lực của SV. Theo chúng tôi, cần thay thế hình thức thi viết bằng hình thức thi trắc nghiệm hoặc làm bài tập lớn theo nhóm để đánh giá học lực của SV khách quan hơn, chính xác hơn. Để làm được điều này, các GV bộ môn cần thảo luận với nhau về hình thức thi, câu hỏi, đề tài... và đề nghị khoa, nhà trường cho tiến hành thực hiện.

3. Đổi mới quy trình tổ chức thảo luận

Thảo luận là một hoạt động chiếm nhiều thời lượng và giữ vai trò quan trọng đối với chất lượng giảng dạy theo HCTC. Nếu hoạt động thảo luận chỉ mang tính hình thức, không có hiệu quả, việc giảng dạy theo hệ thống tín chỉ sẽ đơn thuần là việc cắt giảm thời lượng các môn học so với giảng dạy theo niên chế. Nhưng trong thực hiện giảng dạy theo HCTC những năm qua, một số GV chưa chú trọng đúng mức đến việc triển khai giờ thảo luận về nội dung và hình thức và cả thời lượng theo quy định. Vì vậy, nhiều giờ thảo luận chưa hiệu quả và chưa có cơ sở đầy đủ để đánh giá, cho điểm SV một cách chính xác theo yêu cầu đào tạo theo HCTC. Từ thực trạng trên, để đổi mới quy trình tổ chức thảo luận, GV cần thực hiện tốt các nhiệm vụ cơ bản sau:

- *Xây dựng hệ thống chủ đề thảo luận.* Để tổ chức hoạt động thảo luận, trước hết cần phải xây dựng hệ thống chủ đề thảo luận thống nhất đối với từng môn học. Trên cơ sở chương trình chi tiết, GV cần xây dựng hệ thống chủ đề thảo luận của môn học để áp dụng thống nhất trong bộ môn. Chủ đề thảo luận có thể được xác định theo từng chương hoặc theo nhóm

các chương phù hợp với logic nội dung. Hệ thống chủ đề thảo luận phải bám sát mục tiêu, yêu cầu của môn học và có trọng tâm, trọng điểm theo hướng liên hệ hoặc vận dụng những kiến thức đã học vào việc giải quyết các vấn đề thực tiễn. Chủ đề thảo luận cần được đưa vào trong đề cương môn học tương ứng với lịch trình cụ thể cho từng chương.

- *Giao nhiệm vụ cho SV.* GV nên giao nhiệm vụ chuẩn bị thảo luận cho SV trước khi tiến hành tổ chức thảo luận. Đây là một công việc quan trọng để hoạt động thảo luận đạt kết quả đề ra. Hiện nay, đối với tất cả các môn học, chủ đề thảo luận đã được đưa vào đề cương môn học theo đúng phân bố thời gian, thời lượng. Tuy nhiên, sau khi kết thúc một chương, trước khi bước vào tiết thảo luận một tuần, GV cần phải nhắc nhở SV soạn bài thảo luận theo chủ đề đã đưa ra trong đề cương môn học hoặc theo chủ đề khác mà GV thay thế. GV cần hướng dẫn SV đọc các tài liệu, chuẩn bị nội dung đề cương, giao nhiệm vụ cho các nhóm, giao nhiệm vụ chủ trì cho cá nhân SV...

- *Lựa chọn hình thức và phương pháp tổ chức hội thảo.* Để tiến hành giờ thảo luận, GV có thể tổ chức theo các hình thức sau: + Một vài SV trình bày vấn đề đã chuẩn bị, cả lớp nhận xét góp ý, đóng góp ý kiến và đánh giá; + Chia nhóm thảo luận trực tiếp và các nhóm trình bày và nhận xét, góp ý, phản biện cho nhau; + Một số nhóm trình bày và nhóm còn lại nhận xét, đánh giá, phản biện. Lựa chọn hình thức thảo luận phù hợp là vấn đề gặp nhiều khó khăn nhất trong giảng dạy theo HCTC hiện nay. Do số lượng SV của lớp ghép là quá đông nên rất khó sử dụng hình thức chia nhóm như đối với lớp đơn. Với lớp ghép, chỉ có thể tổ chức thống nhất ý kiến theo từng dãy bàn hoặc theo hai dãy bàn gần nhau, sau đó cử đại diện trình bày bài thảo luận đã chuẩn bị hoặc quan điểm về vấn đề đang được đặt ra trước lớp. Về phương pháp, có thể kết hợp nhiều phương pháp khác nhau như sử dụng máy chiếu, bảng, bìa các tông để ghi quan điểm của SV về chủ đề thảo với vai trò điều hành, hướng dẫn của GV vai trò chủ trì của SV được giao nhiệm vụ. Trong việc tổ chức hoạt động thảo luận, GV cần phải xác định rõ vai trò và trách nhiệm của mình mới có thể thu hút cả lớp tham gia thảo luận, đồng thời phát huy được tính tích cực, sáng tạo của SV, tạo ra không khí sôi nổi, hào hứng cho giờ thảo luận.

- *Tổng kết, đánh giá hoạt động thảo luận.* Nhận xét, đánh giá của GV sau các giờ thảo luận là rất quan trọng không kém việc chuẩn bị và triển khai thảo luận.

Vì vậy, GV phải thực hiện một cách nghiêm túc và khách quan, công bằng, nên bắt đầu từ việc nhận xét đánh giá tổng quan về giờ thảo luận đến nhận xét, đánh giá đối với từng nhóm SV hoặc cá nhân SV. Đối với các nhóm SV hoặc cá nhân SV tham gia trình bày bài thảo luận hoặc trình bày các quan điểm, ý kiến cho chủ đề thảo luận, phải nhận xét, đánh giá cả về sự chuẩn bị đến nội dung trình bày và cách trình bày, thuyết trình, tranh luận. Với mỗi quan điểm, phải chỉ rõ điểm đúng, sai, phù hợp, chưa phù hợp và những yêu cầu sửa đổi, bổ sung nếu có. Bên cạnh đó, GV cần nhận xét, đánh giá cách thức trình bày, diễn đạt, kĩ năng thuyết trình, diễn giải, lập luận; cách thức đặt câu hỏi, trả lời câu hỏi của SV. Sau đó, GV phải đưa ra ý kiến kết luận về chủ đề thảo luận và cho điểm đối với tất cả những câu trả lời, bài trình bày, kể cả đạt yêu cầu và chưa đạt yêu cầu. Việc đánh giá bằng điểm sẽ khuyến khích SV tích cực tham gia thảo luận hơn đồng thời bắt buộc SV phải chuẩn bị soạn bài thảo luận ở nhà.

Để thực hiện có hiệu quả các giải pháp trên tại Trường Đại học Hà Tĩnh, đòi hỏi phải có sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường, phòng đào tạo, các khoa đào tạo cùng các GV trong khoa và SV; GV cần đổi mới hơn nữa phương pháp và kĩ năng giảng dạy. Đồng thời, Bộ GD-ĐT cần tổ chức các đợt tập huấn, hội thảo, về đổi mới phương pháp dạy học để các GV có cơ hội thảo luận, trao đổi kinh nghiệm, kĩ năng giảng dạy và đưa ra nhiều giải pháp hiệu quả nhằm nâng cao chất lượng dạy học với mục tiêu hướng vào việc phát triển năng lực SV - những trí thức tương lai của đất nước. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ GD-ĐT (2013). *Báo cáo nghiên cứu thực trạng đào tạo theo hệ thống tín chỉ trong các trường đại học cao đẳng Việt Nam.*
- [2] Bộ GD-ĐT (2007). *Quy chế đào tạo đại học và cao đẳng hệ chính quy theo hệ thống tín chỉ ban hành kèm theo Quyết định số 43/QĐ-BGDĐT ngày 15/08/2007.*
- [3] Trần Thị Trà Giang (2012). *Tổ chức thảo luận trong giảng dạy học phần Tư tưởng Hồ Chí Minh theo học chế tín chỉ.* Kỉ yếu Hội thảo khoa học “Đổi mới phương pháp giảng dạy theo học chế tín chỉ”, Trường Đại học Hà Tĩnh, tr 157.
- [4] Trường Đại học Hà Tĩnh (2015). *Đánh giá chương trình đào tạo theo học chế tín chỉ sau một chu kỳ đào tạo.* Kỉ yếu hội thảo khoa học, tr 94.
- [5] Hồ Ngọc Đại (2014). *Tâm lí học dạy học.* NXB Giáo dục Việt Nam.